

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

TÁRSADALMI HETILAP.

Előfizetési feltételek:

Budapest, VI., váczi körút 3.

SZERKESZTI

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—
Félévre „ 3.50
Negyedévre „ 1.75

hová minden küldemény intézendő.

SZABOLCSI MIKSA.

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Quid nunc ?

Eszméknak érlelődniök kell.

Ha fölvetettük azon kérdést, hogy a legújabb rendelet alapján tovább haladva, mi a további teendő, ugy e kérdésre egyelőre mással nem felelhetünk, mint azon eszközök megjelölésével, melyeket a szervezés eszméjének megérlelésére alkalmaznunk kell.

A szervezés eszméjét érlelnie kell ugy a most követendő gyakorlati eljárásnak, mint a jövőre vonatkozó elméleti fejtegetéseknek, a melyeknek épen most látjuk idejét elérkezettnek. Gyakorlatilag az anyahitközségeknek bölcs tapintat és a legmesszebb menő engedékenység által meg kell mutatniok azt, hogy az imaegyesületeket képező töredékekkel szemben őket a méltányos igényeknek lehető kielégítése, nem pedig a nyertes végrehajtó felperesnek kiméletlensége vezérli.

Ily gyakorlati irányt javall az ügy érdekében az országos irodának kísérő levele is s azon anyahitközségek, a melyek a rendelet keretében az imaegyesületek ügyét bölcsen, tapintatosan s a felekezet körén kívül álló hatóságok beavatkozásának igénybevétele nélkül fogják megoldani, nemcsak a saját községük belbékéjének érdekében fognak cselekedni, hanem a békés összeférés lehetőségének gyakorlati bemutatása által az országos kérdések megoldását is meg fogják könnyíteni. Ezért első teendők, hogy ott, hol imaegyesület jő létre a rendelet végrehajtásának során, az anyahitközségek az ilyeneknek igényeit minden szükkeblüségűtől s a multból származó gyűlölettől menten, a lelkiismereti szabadságot kimélő liberelitással, hogy ugy mondjuk, a győztesnek nagylelkűségével elégtessék ki.

Az elmélet terén ennél sokkal több a teendő.

Az elmélet terének nevezzük egyelőre az egységes szervezetnek ügyét. Tesszük ezt azért,

mert a legközelebbi jövőnek teendője nem az, hogy gyakorlati lépéseket tegyen a szervezetnek érdekében akár a felekezetnek magának, akár a kormánynak és törvényhozásnak körében; mert ez most, a rendeletnek végrehajtása előtt még korai volna, hanem az, hogy magát az egységes szervezés eszméjét, s az annak létrejöttébe vetett bizodalmat a zsidóság körében létesitse és propagálja. A szervezet kérdését állandóan napirenden kell tartanunk s a mi érdeklődés a felekezet ügye iránt hitfeleinkben meg van, azt ezen kérdésnek meg kell nyernünk, megnyernünk pedig azon uton, hogy a szervezés által megoldandó kérdések fontossága a felekezetnek köztudatába átvitessék és magukról a szervezet által elérendő czélokról a nagy közönség is helyes képet nyerjen. Jelenleg ugyanis ugy áll a dolog, hogy a felekezeti ügyeinkkel foglalkozóknak tulnyomó többsége a szervezetnek föladatát csak bizonyos intézményekre nézve ösmeri, s még jogtudós emberek is, kik más felekezeteknek egyházi szervezetét elég jól ismerik, arról, hogy a magyar zsinagógának, azaz a magyar zsidóság szervezett egészének föladatai mik lesznek, csak igen fogyatékos képet alkotnak maguknak.

Az egyik az egész szervezetből nem lát egyebet kiválni, mint a főrendi háznak egy zsidó tagját; a másik a hatósági beavatkozásnak korlátozását; a harmadik az országos főrabbinak alakját látja a jövőnek homályából kibontakozni, a helyett, hogy a kérdéseknek összességét venné szemügyre és a zsinagóga szervezetének teljes egészéről iparkodnék magának képet alkotni. És még azok is, kik állásuknál fogva leginkább volnának hivatva a kérdés megoldásához hozzájárulni, a rabbik is nehezen szánják el magukat arra, hogy a kérdést oly komoly tanulmány tárgyává tegyék, aminőt az az ő részükről bizonyosan megérdemel.

Mit várunk a szervezettől, ezt e lapok olvasói már az apr. 15-iki számból tudják. Ott

tíz pontban a szervezet által megoldandó kérdések körül vannak írva* és kívánatos volna, hogy a hivatottak e kérdések megoldási módjához hozzá szóljanak hogy a helyes megoldás a kifejlendő eszmecsere nyomán megtalálható legyen.

Lőw Immánuel.

Egynehány község figyelmébe!

Több helyről kérdést intéztek hozzánk: az új miniszteri rendelet után, mi történik azon községekkel, melyek eddig egy másik (most anyahitközséggé vált) község mellett egészen függetlenül fannállottak, csak hogy külön anyakönyvi kerületet nem képeztek? mi történik, miután anyakönyvvezetéssel nem rendelkező községek az új rendelet szerint csak fiókhitközségeit képezhetik az anyahitközségeknek, — mi történik ezen községek rabbijai-

* A tíz pont a következő:

1. A felekezet képviselete;
2. a közigazgatási hatóságok assistentiájának törvényes rendezése.
3. feyelmi és felekezeti vitás ügyek, nemkülönben anyakönyvi ügyek elvonása a közigazgatási hatóságoktól;
4. a rabbi és hitoktató qualificatiójának megállapítása;
5. a felekezeti iskoláztatás és hitoktatás rendezése;
6. a felekezeti jótékonyági ügy felügyelete;
7. országos jótékonyági és közmívelődési intézetek fellállítása, illetve felügyelete;
8. országos közalapok, különösen az országos iskolai alap kezelése;
9. a felekezeti hivatalnokok nyugdíjának országos rendezése;
10. a hitközségek ellenőrzése a j a t a l a p s z a b á l y a i k n a k megtartása ügyében.

val, sóchetjaival, esetleg tanítóival és egyéb tisztviselőivel és községi intézményeivel?

Hogy ezen községek egyszerüen imaegyletekké váljanak, melyekkel s melyek funkcionariusával az anyahitközségek kedvök szerint bánhatnak, már azért sem fogadható el, mert ezek a községek (ilyen azonban legfeljebb nyolc van az országban) kivétel nélkül olyanok, melyekre nézve talán lelkiismereti kényszer képezne, ha arra lennének késztetve, hogy az anyahitközség rabbija, vagy sóchetja vallásos functióval ők is beérjenek, ők, kik esetleg azért váltak külön, mert ezek vallásos működése az ő rigorózusabb felfogásuknak meg nem felelt.

Az illető községek ebbeli aggályait közöltük illetékes helyen, hol a dologra nézve a következő felvilágosítást nyertük.

A miniszteri rendelet mitől sem áll távolabb, mint attól, hogy bárkire lelkiismereti kényszer gyakoroljon. Meghagyja az orthodox hitközségeket a congressusbeli, vagy status quo ante nevezetűek mellett ott is, hol egy városban állanak fönn és egymást teljes kifejlődésükben csak gátoljuk; meghagyja őket egymás mellett, mert nem akar lelkiismereti kényszer gyakorolni, sem az egyikre, sem a másikra; ha vannak már most olyan községek, melyek csak azért nem állhatnak fenn függetlenül a

TÁRZA.

A spanyol zsidók a szláv irodalomban. 5.

Haim Davidő, szerb diplomata kéziratából közli*:

Strausz Adolf.

A csillagok már kigyultak az égen, a zsinagóga »samesze« bejárta a „mahalat“, hogy a második esti imára hívja össze a hiveket.

Az utczák élénkülni kezdettek. A koplalók egy része a templomba tódult, hogy lehetőleg gyorsan végezzék az imát, melyet kimerültökben már alig győztek elmondani. Mások, a kik jobban megszokták a böjtölést, nagyobb részt öregek, még azután is ott maradtak a templom körül, s várták a hold teljes fényben való megjelenését, hogy az éj nagy csillagát üdvözlő imát is elvégezzék. Ez a czeremónia minden hónapban telehold idejében ünnepet képez, és ez az ünnepély visszatükrözi a kezdetleges természeti vallás szép poesisét. Élénken emlékeztet az összes alakuló vallások ritusaira, midőn a hivek a szív és a lélek belső szükségletének eleget téve, összegyűlnek a tiszta ég alatt, hogy dicsőítsék és csodálják a mindenség teremtőjét, kinek művei előtt porba hullanak.

Ez estén a gazdag asszonyok a szegényeknek min-

* Strausz Adolf ur correcturája.

denféle ételt és csemegét küldenek; hogy minden házban bőség legyen. A tapasztalt emberek többnyire beérik egy csésze théával, de a nyalánk fiatalság rendszeren megbetegszik a böjt után. Így végződik ab hó 9-ik napjának ünnepe,

*

A következő reggelen mint villám terjedt el a városrészben a hír, hogy Naoumi a kutba ugrott.

Mialatt a férfiak a szerencsétlen leányt kiszabadítani igyekeztek, valamennyi zsidó asszony a szerencsétlenség színhelyén gyűlt össze. Arczukon az igaz részvét kifejezése ült.

— Mi ütött ehhez a kis leányhoz, hogy annyira elkeserítette öreg szüleit? — kérdezé Tua Gracia egy fiatal asszonytól.

— Ej, lelkem, nem oly könnyű megválni a mieinktől és követni egy idegent idegenbe, a hol senkink sincs, a ki tanácscsal vagy részvéttel szolgálna, ha bajunk esik. Kissé várhattak volna Naoumival, bár már 18 éves. Még a legrutabbaknak is jutott nálunk férj, ő se maradt volna pártában. Igazán oly jó és szelid volt az a leány! szivből szerettük őt valamennyien.

— Meg van mentve! még él! kiáltották most a házban levők.

Bouliissa könyes szemekkel jött ki a házból:

— Szegény Naoumi, egészen elholt és véres.

másik pártbeli község mellett, mert anyakönyvvezetéssel nem rendelkeznek, nem szabad a vezérré lett anyahitközségnek cselekednie azt, mit a miniszter, ő nagyméltósága minden áron kerülni akart: a lelkiismereti kényszerert.

Az anyahitközségeknek ilyen hitközségekkel szemben a legnagyobb kimélettel kell eljárniok és ezennel figyelmeztetnek arra, hogy ha eme hitközségek orvoslást keresve, illetékes helyre fognak fordulni, az eldöntés másképen hangzani nem fog, mint, hogy a megszorult község fiókközségévé válik ugyan az anyahitközségnek és tartozik adóit, összes jövedelmeit nekie átengedni, de megtarthatja a maga számára rabbiját, sóchétját és egyéb intézményeit, (templom, mikvóh stb.), melyeket fentartani az anyahitközség tartozik és nem kényszeritheti eme fiókhitközsége tagjait, hogy vallásos functióihoz az anyahitközség rabbiját, vagy sóchetját vegye igénybe, vagy, hogy az ő vallásos intézményeit használja.

Az országos szervezés és felekezeti tanügy.

Fontos kérdéseket minden oldalról meg kell világítani. Minél több oldalról tekintjük, annál alaposabban ösmerjük föl minden vonatkozását s annál

inkább tisztába jövünk az ügynek fontosságával, előnyeivel és várható eredményeivel.

Igy vagyunk az országos szervezettel is, amely, aminthogy a felekezeti életnek minden nyilvánulását érinti, ezen élet minden nyilvánulásának szempontjából megfontolás és bírálat tárgyává teendő.

A felekezeti élet oly kiváló nyilvánulása, minő az iskolaügy, kiválóan föl hívja a felekezet minden gondolkozó tagjának figyelmét arra, hogy a tanügynek specialis szempontjából foglalkozzék az országos szervezetnek kérdésével.

Pillantsunk hamarosan végig azon szempontokon, amelyekből a fölvetett kérdést megítélnünk kell.

Hogy állunk országszerte a zsidó tanügygyel és lehet-e várni, hogy a szervezet e fontos ügyünkön lendíteni fog?

Országos zsidó tanügy tulajdonképen nem is létezik s ami országszerte a zsidó hitközségek körében a tanügy terén történik, arról legfőlebb egypár statisztikai adatot lehet megszerezni a cultuszminiszteri évi jelentésekből s itt-ott egy-egy hitközség és iskola évi jelentéséből.

A felekezeti tanügy, ha a kizárólagosan felekezeti neveléstől a chéder, talmud tóra és jesiba kebelében eltekintünk, mindenütt a hitoktatás körüli próbálkozásból és a felekezeti és közismereti tananyag arányosítása körüli kísérletekből áll és a nagy közönséget nem maga a tanügy kérdése, a felekezeti

— Mond csak, Boulissa, hogyan történt a baj? — kérdezték az asszonyok.

— Tegnap, mert fel nem hagyott a sirással, bezárták a szobájába, hol egész éjjel be sem hunyta a szemét. Egy szögletbe huzta meg magát és busult. Ma reggel zavart arczczal jött ki, haja rendetlenül lógott vállaira, szemei mélyen be voltak esve és egyenesen a kutnak ment.

Az utcza kocsizörgés hallatszott. Két orvos érkezett, a kik csak nehezen tudtak maguknak utat nyitni a házba.

*

Hét nap mult el azóta. A nyolczadik nap egy vasárnapra esett. Naoumiék házában nagy volt a vigasság. A cigányok huzták; az iskolás fiuk, a mint az szokásban van, a mennyasszonynak holmiját átszállították egyik házból a másikba és alig fértek a bőrükben azon gazdag ajándékok miatt, melyekkel Naoumi apósa elátta őket. Naoumi társnői nekapirodotak a sok táncztól; a papok, a templomszolgák és az iskolamesterek a padláson valódi templomi mulatságot rendeztek.

Ennek a nagy örömnök közepette Naoumi ott állt az ajtófélfához támaszkodva, némán mozdulatlanul, mint a szikla és szintelen arczczal mint a halál.

— Kedves gyermekem, nem ennél valamit? — kérdezte az apja, egy szép őszhaju aggastyán, arczán végzetlen jóindulat kifejezésével.

— Köszönöm, apám, nem tudok, felelé Naoumi oly

erőtlen és oly szomorú hangon, hogy az öreg megfordult és elrejté könyeit, melyeket lánya szomorúsága csalt szemébe. Aztán Boulissa jelent meg a bejáratnál, mire Naoumi könnyedén elpirult.

Láttam. Szobájában fekszik; nagy könyv van előtte. Nyolcz nap óta tesz így és nem akar kimenni a szobából; arcza egészen megsárgult, szemei beesettek — azt hinné az ember hogy nem is él — suttogá Boulissa a fülébe.

Naoumi arczán egy mosoly vonult végig. E hir keblét örömmel és kinnal egyaránt tölté el.

— Köszönöm, kedves Boulissám! tudod, csak te vagy meghittem; elmondtam neked minden titkomat; hát hadd sirjam ki minden keservemet a te kebleden! Holnap aztán tegyenek velem, amit akarnak. De addig a mig vagyok, érzem hogy van szívem. Holnap, azután ki fogják tépni. — De már nem fogok érezni semmit; csak lelkem iszonyatos ürességét, mely még a sirba visz. Menj, kedves barátnöm, és mondd meg neki, hogy jöjjön ki ma este. Majd titokban kimegyek v led és huggommal a kapuig. Oh! csak még egyszer lásam, azután vigyenek, nem bánom, a halálba...

A spanyol zsidó leány, ha olyasvalakihez megy férjhez, ki nem lakik ugyanazon városban, első izben elutazása előtt való napon tartja lakodalját, azután ha megérkezik férje lakhelyén — ülik meg másodszor a lakodalmat, mintha az első nem is történt volna meg.

(Folyt. követ.)

tanügy emelése s a népiskolán túl fokozása, hanem nagyrészt csupán az iskolák költségvetése, és fenntartásuk terhei foglalkoztatják. Ahol a terhet valamely befolyásosabb töredék nagynak találja, ott az iskola fennállásáért gyakran eredménytelen küzdelmet ví és tekintélyesebb községeink vannak, melyek még a felekezeti népiskolát is beszüntették, — természetesen a színleges szabadelvűség zászlajával takarózva. S ahol egyszer az iskola ajtai bezárultak, ott a mai sanyaru viszonyok közt nehéz őket újból megnyitani, ha a hitközségre a felekezetnek egyeteme erkölcsi nyomást nem gyakorol.

Amit minden hitközség a maga körében tesz, amit jónak lát, s a felelősség terhét a felekezet egyeteme előtt nem érzi, aminthogy ma, fájdalom, nagyon sok helyütt nem akarják érezni, addig a felekezeti tanügynek föllendülését, bel- és külterjes fejlődését és egyöntetű fejlesztését elérni nem fogjuk.

Az országos szervezet már pusztán fennállásával, de még inkább azon egyöntetűség által, amelyre a tanügy terén törekednie kellend és azon befolyás által, amelyet a fölállítandó közegek a lanyhább és muladékosabb községekre gyakorolnának, a tanügy terén is korszakot lesz hivatva alkotni.

Az iskolák szervezetében és vezetésében, a tanításra és igazgatásra hivatottak képesítésében is csak a szervezettől várhatunk elfogadható megoldást. Ugyanis az, hogy valakire több évi philológiai tanulmány után reverendát adnak s rabbinak képesítik és választják, még magában iskolaigazgatásra nem képesít; mert ahhoz nem hivatal, hanem paedagogiai tudomány szükségese, s talán fölösleges arra utalni, hogy eme tudomány a mi theologusaink körében valami nagy ápolásnak manapság nem örvend. Azon körülmény pedig, hogy valakit az állam vagy valamely nemzsidó felekezeti tanítónak képesít, még nem elég arra, hogy az illető zsidó iskolára is, hol néki a hitoktatást egészben vagy részben el kell látnia, képesítettnek legyen tekintendő.

Magának a tanítóságnak érdeke azért, hogy ez irányban intézkedés történjék úgy a tanítók képesítésére, mint a rabbik paedagogiai készütségére nézve. Ez utóbbi kérdés is a tanító érdeke, akinek álláspontja a szakértő rabbival szemben sokkal védettebb, mint a paedagogiában járatlannal szemben. Hiszen azt tartják, hogy még vivni is kevésbé veszedelmes a vivásban jártassal, mint a vivásban járatlannak otromba vagdalózásával.

Végül a tanügynek és a tanítóknak közös érdeke a szervezetnek létrejötte már azért is, mert míg eddig a tanítónak állását az állam hatósága gyakorolta a hitközségek ellenére óvta meg, úgy hogy az csak mesterségesen lett régi védtelenségéből kiemelve, addig a szervezet körében az állami főfelügyelet fenntartása mellett, a tanító állása a felekezet körén belül találná meg természeteszerű oltalmát, ami annál biztosabban fog eléretni, minthogy a szer-

vezet a tanítói karnak és a tanítói szakértelemnek a felekezeti ügyek intézésében az őt megillető befolyást biztosítaná s ekkép a tanítói tekintélyt is öregbíténé.

A tanítóknak ezen bevonásával azon cél is elérné, hogy míg néhutt — ami elég különös, de tagadhatatlan — a mi tanítóink a felekezeti életnek nem képezik buzgó párthiveit, hanem csak kényszerű helyzetüknél fogva a felekezettől függő alkalmazottnak tekintik magukat, addig a jövőben mindenütt a felekezeti életnek lelkes képviselői és támaszai volnának.

Terjesszük a szervezés eszméjét!

Lőw Immánuel.

Iskolai értesítők.

I.

Alig fejeződött be az 1887-88-iki tanév és alig hogy lapunk múlt számában a vágy helyi izr. reáliskola ez idei értesítőjét megbeszéltük, máris több füzet érkezett szerkesztőségünkhöz hazánk különböző vidékeiről, hogy számot adjanak felekezetünk jövő felvirágozásának egyik leghathatósabb tényezőjéről, a felekezeti iskolákról. Már maga megjelenésük is egy örvendetes tény tanúsága. Jelenti a rendet és a magyarosodást, s minél több értesítőn lesz láthatóvá az „első“ vagy „második“ jelző, annál nagyobb egész hazánkra nézve az extensiv haladás eredménye, ámbár átlapozva e kis füzeteket, arról is meg leszünk győződve, hogy minden egyes zsidó népiskola intensive is gyarapodik. Modern tanítótötestület és különösen, ha ehhez még egy feladata magaslatán álló rabbi járul, megadja erre nézve a kellő biztosítékot. És ne tessék a modern szótól megijedni! Ezekben a modern iskolákban nem mostoha gyermek a zsidó tantárgy. A pesti izr. hitközség iskoláiban oly mértékben és oly paedagogiai tapintattal tanítják a zsidó nyelv és hit tárgyait, a mint azt elemi iskolától művelt és józan orthodox sem kívánhatja másként. És nem marad mögötte a többi „modern“ iskola sem.

Itt fekszik előttünk első sorban a szegedi zsidó népiskola és a pécsi izraelita hitközségi népiskola értesítője. A mi mindjárt a boritékon szembe ötlük, azt nem tudjuk megjegyzés nélkül hagyni. Tehát Szegeden zsidók és Pécsen izraeliták laknak. Mi magyarabbnak találjuk az előbbit, no meg zsidóbbnak is; azután egy más célt is elérünk vele, ha ennek a sokak által kerülgetett, mások által pedig csak bizonyos jelzőkkel kapcsolatban használt ártatlan, demokratikus és jó szónak a polgárjogot és honosságot megadjuk. Zsidó hitközség, zsidó népiskola, zsidó nőegylet! Ez legyen ezután jelszavunk; hadd lássák ellenségeink, hogy mi büszkéek vagyunk e névre, s a hányszor kiejtik, annyiszor dicsérnek bennünket.

És most térjünk át az értesítők ismertetésére.

A szegedi zsidó népiskola értesítőjével megkezdeni a sorozatot annyit jelent, mint elismerni, hogy Szeged mintahitközség, melynek vezetői nem mindennapos szellemben működnek a rájuk bízott tisztségekben.

Az elmúlt iskolai évben a népiskolába beírottak száma 462, a mihez még 88 óvóiskolai növendékkel kell hozzávinnünk. Ezek között 94 vizsgázott kitűnően, 105 jelesen, 94 jól, 69 elégségesen és 57 elégtelenül. Az összes 550 gyermek közt 283 a szegedi és 267 a vidéki, a mely körülmény tanúsága az iskolakeresett nagy voltának. Kár, hogy a tananyag beosztásán és a tanulók névsorán kívül a statisztikai kimutatás egyébre nem igen terjedt ki.

Mint érdekes adatot felemlítjük az u. n. Leányegyletet, mely a tél folyamán naponként 43 szegény tanulót látott el ebéddel.

A tanító testület tagjai: dr. Löw Immanuel főrabbi, Deutsch Samu, Deutsch-Stern Karolin, Fischhof Vilma, Horovitz Katalin, Klein Salamon, Kohn-Lederer Anna, Kulinyi Berta, Schulhof Lajos, Strasser Antal, Handel Janka és Schorr Márton.

Az értesítő elején „Országos szervezés és felekezeti tanügy“ czimén dr. Löw Immanuel, főrabbi által irt nagyon figyelemre méltó rövid értekezést más helyen találják olvasóink.

* * *

A pécsi izr. hitközségi népiskola értesítőjét nem kisebb érdeklődéssel vettük kézbe. A gazdag tartalmu füzetet, mely terjedelem és változatoság tekintetében valóságos tanulmányozásra hívja fel olvasóját és akárhány középiskolai értesítővel versenyezhet, Klingenberg J. iskolai igazgató állította össze. Egyébként a jelen értesítő jubiláris szám. Ugyanis a lefolyt tanévben oktattattak először az ujonnan épített palotaszerű iskolaépületben, mely Pécs város szép nyilvános épületeinek közt foglal helyet. Ez alkalomból Klingenberg J. igazgató a pécsi zsidó népiskola történetével is megismerteti az olvasót. Megtudjuk cikkéből, hogy az iskola 1851-ben vett föl nyilvános jelleget és azóta különböző szervezettel és nevek alatt folytatja áldásos működését. Az emancipáció esztendejében vette fel mai nevét és alakját. Akkor a tanulók összes száma 258 volt; azóta e szám nemhogy emelkedett volna, de sőt csökkent, s csak az 1887—88. iskolai évben emelkedett 302-re, a kik mellett még 112 elemi és 178 középiskolai tanuló részesül a hitközségi vallás-oktatásban.

Az iskola történetéről irt értekezést dr. Loewy Lipót pécsi közs. iskolai orvos és az egészségtan tanárának cikke követi az új iskolaépület hygienikus berendezése és felszereléséről, ezt pedig az iskola működése a lefolyt tanévben, a részletes tanterv, a rendelkezésre álló anyagi és szellemi eszközök felsorolása, a tanulók névsora és teljes érdemsorozata,

melyből kitűnik, hogy a 302 tanuló közül 94 végzett jelesen, 161 elsőrendű és 32 másodrendű osztályozással; 15-en nem vizsgáltak.

Befejezésül álljon itt a tantestület névsora: a) a középiskolai tanulók hittanára: dr. Güns Áron. b) A hitközségi népiskola tanítói: Klingenberg J. igazgató, Grünwald J., Strauszer Henrik, Wessel Ábrahám, Kaufer Gizella, Sasvári Béla, Hoch József, Müller Salamon, énektanító és Hemmerich Károly városi tornatanító.

(Folytatjuk.)

Negyven év a zsidó tanügy szolgálatában.

1848—1888.

Negyven esztendőt eltölteni az emberiség szolgálatában s legyen az az eszményi, vagy anyagi javak bármely terén, már pusztá gondolatnak is mily szép és megkapó! De negyven esztendőt tölteni az iskolában, az uttörő hálátlan és fáradságos munkáját végezve évről-évre, nemzedékről-nemzedékre, már pusztá gondolatnak is mily megható! Már pedig épen negyven esztendeje, hogy Weiss Vilmos mint a kecskeméti izr. elemi népiskola tanítója felekezetünk nyilvános szolgálatába lépett s bárha a zsidó tanítók sorsát ő sem kerülhette ki, s az alföldi városból Eperjesig, fel a Kárpátokba vezetni utja, még is lelkes napszámosa maradt szent hivatásának mindenütt. Tanítói buzgalmát örökifju derült kedélye megaranyozza, s mert ritka széleskörű ismereteihez szellemes társalgása járul, előljáróinak becsülését és barátságát vivta ki magának mindenütt.

Kecskeméten nem nyerhetvén el az igazgatói állást, 1857-ben elvállalta a tokaji izr. iskola szervezését, de ott csak három évig működhetett áldásosan. Hiszen tudjuk, hogy az izr. iskolák legnagyobb része abban az időben mily ingatag alapon állott és áll, sajnos, még mostan is; nem csodálkozhatunk tehát, ha Weiss Vilmos is, családját jobban biztosíthatni vélvén, elfogadta az ungvári izr. hitközség meghívását, mely őt a jónevű főelemi iskola igazgatói állására helyezte. 1868-ig szolgált itt hiven felekezetünk tanügyét, midőn egy árvíz elsodorta az iskolaházat és miután a hitközségnek amugy is zilált anyagi viszonyai e csapás által majdnem tarthatatlannokká váltak, a családapának nem maradt más mentőhorgonya, mint hogy új állás után nézzen. Bold. Hollaender Leó, a nagy emberbarát és felekezetének kiváló férfia gyakran megfordulván Ungvárott, már több év óta megfigyelte volt Weiss Vilmos áldásthozó működését, s most, hogy a katasztrófa az ungvári hitközséget elérte, nyomban felajánlotta az izr. iskola vezértanítói állását Weissnak Eperjesen, hol Hollaender Leo volt a hitközség elnöke. E szerint a jelen tanév végével épen 20 éve, hogy Weisz Vilmos az eperjesi izr. iskola első tanítója és valóban több mint hétköznapi embernek kell lennie annak, ki abban a községben ennyi időn keresztül tekintélyben és tiszteletben folyton emelkedett. Az eper-

jesi izr. hitközség előkelő családjaiban a klasszikai műveltség, mondhatnám, meghonosodott, s nem voltam képes csodálkozásomat elfolytani. midőn látogatásaim alkalmával ott oly német műveltséget s oly emelkedett zsidó hitközségi életet találtam, melyet akaratlanul összehasonlítottam ama miveltségek zsidó nők és férfiak' szellemes társaságával, mely egy Mendelssohn környezetét képezte. A már említettem, bold. Hollaender Leó, eme az egész magyar zsidóság egyik legkitünőbb alakja mellett egy fennkölt szellemű és tudós rabbi, dr. Austerlitz, a megye egyik kitűnősége, dr. Glück ügyvéd, jogakadémiai tanár és iskolaszéki elnök: ha csak e három férfit említem fel, kik mint a hitközség vezetői Weiss Vilmost benső barátságukra méltatták oly hosszú időn át, már ezen egy körülmény egymagában ékesen szól a mellett, hogy Weiss Vilmos tetőtől-talpig egész férfiú. Ha egy szombaton délután Weiss nem látogatta meg Hollaendert, úgy az agg emberbarát elment Weiss lakására, hol sok kellemes órát töltött. És mily benső a viszony, mely Weisst rabbijához fűzi, és mily őszinte a tisztelet, mely iránta a városban nyilvánul: valóban nem egy község vezetőférfia vehetnének Eperjesről példát, bárha másrésről az is igaz, hogy nem minden község tanítói között akadunk oly férfiúra, mint amilyen Weiss Vilmos.

Mint 67 éves ember, a régi gárda tagja. Mint korának legtöbb zsidó tanítója, autodidacta B.-Gyarmaton, hol 1821-ben mint jómodu szülők gyermeke látott napvilágot és oly jeles nevelésben részesült Kraus Salamon és Zipser Márk vezetése mellett, hogy „bar miczváh«-ja alkalmából kifogástalan német nyelven „drasáh“-t mondott a templomban, 6—700 hitk. tag jelenlétében. 14 éves korában a híres b.-gyarmati rabbit Ungvárra követte, de ott csak két és fél évig maradt, mert a szigorú rabbi talmud-tanulmányon kívül egyéb ismeretek szerzését tiltja. Szeniczre ment tehát az alig 17 éves ifju, hol R.-Jehuda Aszád alatt szabadabb szellem uralkodott. Itt a morvaországi talmud-ifjúk társaságában a talmud tanulmányozása mellett a német klasszikus írókat szorgalmasan olvassa, és egyéb világi tárgyakból is serényen készül a törekvő ifju. „S most — ezt olvassuk Weissnak egy itteni barátjához intézett levelében — egy kevéske tudományyal fejemben és kitűnő bizonyítvánnyal kezemben Prágába indultam, annál is inkább, mert bold. atyám helyzete rosra fordult s engem nem segíyezhetett.“ Mennyi szerénység és mily erős akarat nyilvánul e kevés sorokban!

Prágában Rappoport rabbinak lesz tanítványa és miglen az egyetemen mint „Hörer der freien Gegenstände“ phisikai, matematikai és aesthetikai tanulmányairól „igen jó“ bizonyítványt nyer, másrésről Wessely és Winternitz képző tanároknak egyik legszorgalmasabb hallgatója. — Így tér vissza a 22 éves ifju szülővárosába, hol német hitszónoklatának olyan hire jár, hogy a losonci hitközség őt hívja meg új temploma felszentelésére. S bárha

megragadhatta volna az alkalmat, mégsem foglal el rabbinusi széket, mert mint szerény ifju oly kegyelettel viseltetik a magas állás iránt, hogy magát arra méltatlannak tartja. Mennyire haladtunk azóta!

Weiss Vilmos családi élete a lehetőleg legboldogabb. Két fia közül az idősbik: Dr. Weiss Sándor, köztisztviselő álló aradi orvos, három leánya közül kettő ritka képzettségű okl. tanítónő. Gyermekei egytől-egyik tisztelt állást foglalnak el a társadalomban.

Ő Felsége a király is elismerte Weiss tanítói érdemeit, 1879-ben a koronás érdemkeresztel tüntetésén ki őt.

F. hó 8-án ünneplik meg tanítványai 40 éves tanítói jubileumát s teljes szívből kívánjuk, hogy a mindenható Gondviselés vegye őt továbbra is oltalmába. Az ifjabb tanítói nemzedék pedig becsülje meg benne azokat, kik számára megtörték az utat.

Barna Jónás.

ELŐKELŐEN!

Az „Egyenlőség“ eredeti beszélya.

Írta: **Viola Miksa.**

A falu kellős közepében állt a kastély. Oly városban, melynek ötezer lakosa, vagy gázvilágítása, vagy saját színházacskája van, ezt az épületet bizonyára nem nevezték volna kastélynak, hanem egyszerűen polgári háznak. De Petriben, ahol a falu valamennyi kunyhóján fedél helyett szalmazsup diszelgett és ablak helyett lőrések voltak, nem vették fenhéjazás számba, hogy az egyszerű házacskát lakói kastélynak hívták.

Az egész falu egyetlen szabálytalan utcából állt s csupán a vendéglő és kertészlak, — egyik sem sokkal különb, mint a többi agyagkunyhók — szakította meg kissé a girbe-görbe vonalat, ami azonban épen nem gátolta, hogy azon a két „rendzavaró“-n tul ismét görbén és mód felett ki ne szélesedjék, mignem magától véget ért és fővénybányák, kukoriczaföldek, és döcögős mezei utak vették kezdetüket.

A kastély mintegy 150 lépésnyire épült a vendéglőtől. Hat ablakos, cserépfödelű, földszintes épület volt. A ház előtt keskeny kertecske terült el, mely a ház oldalfalai mentén jelentékenyen kiszélesült, s itt a ház hosszában végigfutva, végre egy három hektár területű gyümölcsös és szőlőkertbe torkollott...

E kertben a szőlő még sokkal éretlenebb és savanyubb volt, hogysen ehető lett volna, az ananász-eper pedig, melyet Frida termesztett, bizonyára rég leszakasztott volna, ha annak idején Alfréd báró az utolsó szemig el nem fogyasztotta volna és így jobbnak hiányában a kertben levő három hölgy a málnabokrok nyujtotta élvezettel volt kénytelen beelégedni.

E három hölgy: egy elegans, csinos, 17 éve

kisasszony; egy kevésbé elegans, kevésbé csinos, de meglehetősen telt idomu, igen tudós kinézésű, mintegy 26 éves leány; és egy nem csinos, nem elegans, nem telt idomu és nem tudós kinézésű, hanem sovány, kajántekintetű, mintegy 40 éves hölgy, kit egy csöppet sem tett vonzóbbá az, hogy szemmel láthatólag sántított. A három hölgy igen buzgón tépte és fogyasztotta a málnát. De az érés ideje tulajdonkép már rég elmúlt, minélfogva az eredmény, a sietség daczára, nem igen volt kielégítő. A legidősebb hölgy jobbnak is látta félrevonulni és egy szederbokor mellé telepedni, mely jóval gazdagabb zsákmányt ígért. S oly elmerülten evett, hogy észre sem vette, midőn az elegans kisasszony egy kis barackfához lopózott és annak éretlen gyümölcsét kezdte nagy mohón szakgatni, míg a gömbölyded leány immár korlátlan urrá lévén a málnabokrok birodalmában, élénk megelégedéssel tömte tele szájacskáját a vörös gyümölcs-csel. Az idősebb hölgy kezét véresre szurták a szederbokor tuskéi, hajának egy vékony fürtöcskéje felbomlott és fonott félholdacskához hasonlóan arczába csüngött; egyik papucsá lecsuszott lábáról és egy mélyedésbe gurult alá; köténye szalagja felbomlott és a kötény úgy csöngött le testéről, mint egy zászló, melyet télen át a háztetőn feledtek. De mindez legkevésbé sem gátolta őt, hogy ne merüljön teljesen a szeder élvezetébe. Foga és ajka már egészen fekete színű volt; de minél dusabban folyt alá állán a kékes-vörös folyadék, annál buzgóbban dugdosták szájába a szedret kisebesedett ujjai.

Az elegans kisasszony ezalatt sietve fosztogatta a barackfát. Valamennyi fogacskáját foglalkoztatta, hogy szinte ropogott, de e mellett elég ideje maradt arra is, hogy zsebeit teletömje és néhány éretlen gyümölcsöt kis napernyőjébe is csusztasson. Buzgalma csak akkor hagyott alább, ha lopva odatekintett az idősebb hölgyhöz, a szederbokor alá, vajjon nem látja-e ez őt? De aztán, mikor látta, hogy ez teljesen el van foglalva, csak annál gyorsabban tűntette el a gyümölcsöt ruhájában és ajkai között. Ellenben a kövérkés leány teljesen passiv maradt. Nem tekintett sem jobbra, sem balra, hanem keztyüs kezével minden szemébe ötlő málnát leszakasztotta és valódi lelki nyugalommal fogyasztotta el. Bizonyára nem igen jelentéktelen dolognak kellett volna annak lennie, mely hölgyeinket megzavarhatta volna. Egy kisebbszerű zivatarnak, váratlan látogatásnak, vagy egy a közelben támadt tűznek aligha sikerült volna ez. De sikerült egy lónyeresítésnek. A sövény mögött, mely a kertet a mező felé határolta, egy ló állt meg, és nagyot nyerített, midőn lovása sarkantyuzása folytán hatalmas ugrást kellett tennie a sövényen keresztül. Az idősebb hölgy arcza a nyeresítés hallatára egészen kikelt, s a nő kénytelen volt a bokorba kapaszkodni, hogy le ne roskadjon. Az elegans hölgy halotthalavány lett, és csak a telt idomu leánynak volt elég lélekjelenléte, ki gyorsan lebukott és a málnabokrok tövébe rejtőzött, hogy a lovas, kivel paripája

a sövényen való átugratás után örült sebességgel vágatott tova a fényes kerti uton, valahogy észre ne vegye.

— Nem látott bennünket; semmiesetre sem vett észre, — szolt a kövérkés leány az idősebb hölgyhöz, ki minden izében reszketve állott mellette. — Nem lát az semmit, ha egyszer a nyeregben ül és lova szélvészfént száguld tova. Aztán meg kalapja szélét is legyürte. Egészen nyugodtak lehetünk. De most igyekezzünk észrevétlenül a kastélyba jutni.

És Bermann Róza urnő, a kastély asszonya; leánya Stella és ennek nevelőnője, Paulina kisasszony a kert kerítéséhez simulva, csendesen a ház felé lopóztak, hogy a lovas meg ne lássa őket.

Ez utóbbi pedig azalatt az istállóhoz lovagolt, a gyeplőt odavetette egy ott őgyelgő kocsisnak, aztan rágyujtott egy szivarra és a ház előtti kis kertecske felé tartott, hol egy vén gesztenyefa alatt egy kis padon Bermann Márkus ur, a kastély és a birtok bérlője, s Bermann Róza urnő férje foglalt helyet.

Bermann Márkus ur finom ember volt. A ki őt elegans kocsijában hátradőlve, a Petritől két órányi távolságban levő Árkos városkába utazni látta, megesküdött volna, hogy igazi báró, nem pedig zsidó bérlő. Termete erős, izmos, járása egyenes, büszke és kellemes, fekete körszakálltól körülfolyt arcának vonásai igazán megnyerők voltak, s folyton álmooságot eláruló szemei reájuk semmi hátrányos befolyást nem gyakoroltak. Öltözéke kifogástalan és a legnagyobb „chic“-kel volt megválasztva. Nem hasonlított a dandykhoz, kik Páris közutain sétálgatnak, hanem egy gazdag vidéki mágnáshoz, kire nézve mindig saját izlése a divat. Belsőleg Bergmann egyénisége már nem volt annyira harmonikus. Tevékenységében valami meghasonlásszerű uralkodott, melyet sem ő, sem senki más meg nem fejthetett. Ugyanis a legvakmerőbb vállalkozó volt. Ha valahol valami nagy üzlet megkötése volt szóban, eget-földet mozgásba hozott, hogy azt magához ragadja. Hogy az üzlet jövedelmező lesz-e rá nézve, vagy sem, azzal egyáltalán nem törődött. Ha valaki a Csimbarasso teljes elhordatását tervezte volna, Bermann nem nyugodott volna addig, míg a munkálatokat rá nem bízták volna. Ha a holdvilág kihasználása, tekintettel a kutyakölykök táplálására, forgott volna szóban, szerződést kötött volna az Uristennel a holdvilág átengedése iránt. De mivel ilyen nyaktörő vállalatok nem igen szoktak napvilágot látni, megelégedett más, természeteszerűbb üzletekkel és pedig jószágok kibérlésével. Képes lett volna százezer hektárnyi földterületeket bérbevenni, anélkül, hogy csak eszébe is ötlet volt, mily következményekkel jár az ilyen bérlet. Mindenre vállalkozott, de mihelyt a vállalkozás megtörtént, fölére feküdt és — aludt. Ebben állt az a lelki meghasonlás. Véres verejtéket izzadt, egész találékonyságát, minden erejét, életét áldozta volna arra, hogy valamely üzletet létesítsen, de ha megkötötte, a továbbival, a lebonyolítással mit sem gon-

dolt, hanem — aludt. S aludt éjjel-nappal és csak egy üzleti terv rázhatta föl álmából. Ha neje nem lett volna, utolsó fillérét is valamely nyaktörő vállalatba ölte volna, hanem neje mégis visszatartotta, noha az ő fáradozásainak is csak az az eredménye volt, hogy férje vagyoniilag tengődhetett; mert a külső csillogás mellett Bermann urnak sok volt az adósága és édes-kevés a vagyona.

(Folyt. köv.)

Szellemszikrák.

a talmud, midrás és a későbbi rabbinikus irodalomból.

Haragudtam rád, mert ok nélkül szidtál.

Most azonban gyűlöllek, mert ok nélkül dicsérsz.

*

Közölted titkodat és haragszol, hogy barátod tovább adta.

Balga! miért őrizze más titkodat, mikor tenmagad kifecseged.

*

A legrejtettebb titok — felületén uszik a bornak.

*

Az asszony mindig kész arra, hogy másnak a titkát elárulja; annál jobban őrizi saját magát.

*

Ha a bőség utáni vágy nem bántaná az embereket, megtelnék e föld áldással.

*

Mond inkább rabbi... megtelnék a föld unalommal és lustasággal. Ha áldás a törekvés és a munka, akkor ezen áldás forrása épen a bőség utáni vágy.

Elrothadna az élet, ha ezen vágy nem élesztené.

*

Látod a fényes csillagzatokat? Ie a földre tekint mind.

Nézd már most a homályos füstöt; csak fel, fel akar jutni az égre.

Légy szerény fiam, mint a csillagzat és ne légy dölyfös, mint a könnyű füst!

*

Gidálti is, Rómámti is szerény ifju; az emberek azért csak Gidáltit szeretik, míg Rómámtit utálják.

Vajjon miért?

Mert Gidálti szerénysége vele született, belső szerénység, míg Rómámti a szerénységet csak tettei s ez utáltabbá teszi, mint tehetné kevély valója.

*

Tulhajtott szerénység nem egyéb, mint elbujtott kevélység.

*

Nézd a fát: minél több rajta a gyümölcs, annál mélyebbre hajlik.

Talmudista.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük június végén lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre 7 frt — kr
fél évre 3 frt 50 kr.
negyed évre 1 frt 75 kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:
egész évre 6 frt — kr.
fél évre 3 frt — kr.
negyed évre 1 frt 50 kr.

Azon tisztelt czimzetteket, kik a jelen számból mutatványpéldányt vesznek, tisztelettel kérjük, az esetben, ha lapunkra előfizetni nem szándékoznak, a kapott példányt hozzánk visszaszármaztatni sziveskedjenek, mi részükről semmi költséggel nem jár; csak a czimzalagra rá kell írniok a „vissza“ szót.

Az „Egyenlőség“
szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, Váci-körút 3. sz.

Heti naptár.

Vasárnap (1888. július 8.) 5648. támuz hó 29. napja, (erev rós chódes), hétfő ab (óv) hó 1. napja, (r ós ch ó des; kezdetét veszi a „kilencz nap“, kedd ab 2., szerda 3., csütörtök 4., péntek 5., szombat 6. napja. A szombat: „sabosz cházón“ (a tis'oh b'ov gyászünnepet megelőző szombat, melyen háftoroh gyanánt Jes. próféta első fejezetét olvassák, mely „cházón“ szóval kezdődik.) Délután olvassák a 3. pérek-et. Heti szidra: **D'vórim.**

H I R E K.

— Orthodox vezérférfiak a lefolyt héten tanácskozásra gyültek össze Pozsonyban. Schreiber Bonum, pozsonyi főrabbi, Lipschitz Lipót, abaujszántói főrabbi és Reich Ignác, az orth. országos iroda elnökének vezetése alatt több napon át tartottak a konferenciák, melyeken leginkább két kérdést tárgyaltak: Az orthodoxok esetleges állásfoglalását az új miniszteri rendelettel szemben, melyre nézve elhatározták, hogy bevárják először a községek nyilatkozatait, másodsor az osztrák zsidótörvény tárgyalását a bécsi Reichsrathban. Ha a Reichsrath a törvényjavaslatot elfogadja, melyben a zsidó községek egysége kimondatik és a császár a törvényt szentesíteni fogja, akkor nem igen van kilátás, hogy a király az orthodoxok panaszára az új miniszteri rendeletet hatályon kívül fogja helyezni. Ha azonban a törvényjavaslat elvettetik, arra az esetre a konferencia megbizta Lipschitz főrabbit, hogy szerkeszsen egy kérvényt a felségéhez, melyben az orthodoxok a rendelet visszavonását kérendik, ha ugyanis az orthodox községek addig ilyen értelemben fognak nyilatkozni. A második kérdés, melylyel a konferencia foglalkozott, a pozsonyi rabbiiskola szellemi niveauját világi ismeretek dolgában illetve. Lipschitz rabbi ugyanis kifejtette, hogy a magyar orthodoxia jövőjére nézve életkérdés, hogy a pozsonyi jesiba hallgatói, kik az orthodoxia jövő rabbijai lesznek, a világi ismeretek bizonyos mértékével birjanak, és hogy magának a rabbiiskolának gondoskodnia kell róla, hogy a bachurok ezen ismereteket — de főképen a magyar nyelv tökéletes tu-

dását — ott a jesibán elsajátítsák. Ez az indítvány nagy vitákra adott alkalmat, míg végre a dolgot bizottságra bízta, mely az ügyről referálni tartozik az orth. közvetítő bizottságnak.

— **Az elhunyt Strasser Alajos** érdemeit mint utörőét a magyar kereskedelen terén, az általános tiszteletet és szeretetet, melynek részese volt, az előkelő állást, melyet magának kivivott és azt a majdnem páratlan részvétet, melyet halála keltet és mely impozáns temetésén is megható kifejezést nyert — a napilapok kellően méltatták. Mi itt e helyen Strasser Alajosról, az emberről akarunk megemlékezni, ki ép oly nagy űrt hagyott maga után, mint Strasser Alajos, a magyar kereskedelem egyik megteremtője. Ember volt ő a szó legnemesebb, legszebb értelmében. Szeretreméltó lénye, páratlan előzékenysége nem volt üres forma, mert ez ezer meg ezer nemes és jótékony cselekedetben kifejezésre is jutott. A jótékonságnak azt a legfenségesebb nemét gyakorolta, mely a nyomort megelőzi, mely erős karokkal megragadja az örvény felé sietőt és megmenti még mielőtt tudomást vett volna valaki a készülő katasztrófáról. Hány ember áldja nevét, kiket ő elesni nem engedett, mi által végtelen nyomornak és szerencsétlenségnek vette elejét! Nagy vagyonokra rugnak az összegek, melyeket ilyen és hasonló célokra barátjainál és ismerőseinél gyűjtött. Mert ő — mint ezt dr. Kohn Sámuel, rabbi szép gyászbeszédében kiemelte — nem csak maga tett, hanem másokkal is tettetett. Ő előtte megnyitlak a legzártabb zsebek is, neki mindig és szívesen és sokat adtak, mert tudták, hogy embermentést mivel. Ilyennek festik a zsidó bölcsek a mintaembert és ilyen volt Strasser Alajos, az egykori szegény fiú, ki 17 éves korában, ellátva ritka akaraterővel, és még ritkább éles megfigyelő ésszel, és aranytiszta kebellet, mely soha beszenyezve nem lett, hagyta ott a szegény szülői házat. Az első közt foglalt helyet az országban; megáldva nagy vagyonnal, boldog családdal, elhalmozva tisztségekkel és méltóságokkal, kitüntetve királya, szeretve és nagyra becsülve polgártársai által: nem felejtette el soha, hogy ő zsidó is és felekezetének mivel tartozik. Háza, mely mintája volt a családi boldogságnak, igazi zsidó ház volt a szó szép és nemes értelmében, 8 fiát nemcsak jó polgároknak nevelte, kik becsületére válnak a társadalomnak, de jó zsidóknak is. Élénk részt vett mindig községe ügyeiben és az utolsó 4 évben annak élén is állott, mint a pénzügyi osztály vezetője. Legyen áldott emléke, mely, vajha, sokakat buzdítana, hogy kövessék példáját, hasonlitsanak hozzá!

— **A pesti izr. hitközség** választmányának legutóbbi ülésén elnök W a h r m a n n Mór, országgyűlési képviselő ur a következő adományok felajánlását jelentette be: A) A kórház javára: Névtelen adakozó 500 frtot, M o n t a g Mór 300 frtot, N e u m a y e r József és fia és F i s c h e r Márk urak 200—200 frtot, K a n n és H e l l e r és W e i s z Miksa urak 150—150 frtot, özv. R a p p o c h Ignáczné urhölgy, F r a n k l A H e r m a n n fiai, K ü s s l e r Salamon, D i r n f e l d Adolf és Lipót, H e s s Izidor, R e i k Ármin urak 100—100 frtot, G o m p e r z Mór ur 75 frtot, E g o n E. (Bécs) és R o s e n b e r g Sámuel urak 50—50 frtot. — B) S z e g é n y e k gyámolítására: S t e i n e r Mór ur 20 frtot, N. N. 5 frtot. — C) A hitközségi nyugdíjintézet részére: T a r n a i Lipót ur 5 frtot. — D) T e m p l o m i célokra: W a h r m a n n Sándor ur egy diszes szőnyeget, K o h n

Arnold ur az új imaterem részére a tizparancsolat kőtábláját.

— **A pozsonyi rabbiiskolán**, mint múlt heti számunkban jeleztük, elütően az eddigi szokástól, az évi vizsgákat — követve a közoktatásügyi miniszter meghagyását — e hó 2. és 3-án tartották meg. A tanfelügyelőség képviselve volt B e t t e l h e i m zsidó előjárósági és iskolaszéki tag által. A pozsonyban gyülesező orthodox vezérférfiak teljes számban jelentek meg a híres besz hamidrosban, hol a nagyhirű Rabbi M ó s é S z ó f é r, a jelen főrabbi nagyatyja is tanított már. A vizsga, melyet S c h r e i b e r B. főrabbi, a jesiba igazgatója vezetett, a jelenlevők legnagyobb meglepedésére folyt le. A főrabbi a 300-at meghaladó hallgatót 3 tanfolyamban osztotta be, mi szintén új a jesibán. Kivált a legfelsőbb tanfolyam nagy jártasságot tanusított a talmudi ismeretekben, a miért is a jelenvolt rabbik és szaktudósok meleg elismerésüket fejezték ki a főrabbi igazgatónak.

— **Besztercze városa** derék református esperese, V á l y i Elek az ottani polgári fiúiskola hittani vizsgálatát a következő szavakkal zárta be: »Kérdés: Mit tanulunk abból, hogy a keresztény vallás a zsidóból származik és hogy a megváltó maga is zsidó volt? Felelet: Azt, hogy zsidó polgártársainkat tiszteljük és becsüljük. A Mindenható is a világteremtésekor nem tett semmi különbséget és azért csak egy embert teremtett.« A keresztény pap eme szavai annál fennköltebb lélekre mutatnak, mivel e nyilatkozatot nem annyira alkalomszerűleg, hanem belső, nemes elhatározásból önként tette.

— **Bözöd-Ujfalu** zsidó hitközségének, melynek tagjai tudvalevő keresztény szombatosok voltak, kik a zsidó hitre tértek, intézményei fentartására a pesti hitközség ez évben is 100 frtot utalványozott.

— **Abdul Hamid**, török császár a bécsi török (spanyol) hitközség két előjáróját, R u s s ó t és A s k a n a z i t a Medzsidje-renddel tüntette ki. Ugyan e község két chachamja, A l k a l i és P á p u és a hitközség főkántora, B a u e r a császár nevével ellátott gyönyörű arany órákat nyertek. S u l z e r, zeneköltő, ki a pomás új zsinagóga felavatása alkalmával török himnust komponált, a szultán az ezüst érmét adományozta, „Művészetért“ felirással.

— **A Marokkóban sanyargatott zsidók** tömegesen hagyják el e tartományt és különösen Spanyolországban telepednek le; így már Barcelona, Cadix, Granada, Kartagena, Malaga, Sevilla Toledo és Xeres városokban több család nyert menedékhelyet. Mások — mint a „Haczefirah“ írja — Portugália és Braziliában találnak új hazára.

— **A prágai középiskolák** igazgatóit a kormány rendeletileg értesíté, hogy a zsidó tanulók fölmentése zsidó unnepeken az iskola látogatása alól törvényen alapszik; a hittanárok pedig figyelmeztetendők, hogy az illető ünnepek előtt a tanulókat az isteni tiszteleten való megjelenésre szorítsák.

— **A nagyvárad orth. zsidó hitközség** a jövő tanév kezdetén — mint a »Pester Lloyd«-nak írják — új polgári iskolát fog megnyitni, ha az épületeket addig elkészítik.

— **A bécsi községi tanács** antiszemita tagjai a következő indítványt nyújtották be a július 3-iki

gyűlésen: »Bécs városa közjólétének érdekében fekszik, hogy városi munkálatok és vállalkozások bérbeadásánál és nyilvános hivatalnokok, tanítók, szolgák stb. alkalmazásánál egyesegyedül a belföldi népesség vételességébe, minthogy a közügyekből folyó előnyök egyedül ezt kell, hogy megüljék. Épen ezen okból a zsidók, akár idegen, akár bentszülött, minden ily bérbeadás és alkalmazásnál melőztessenek. Ugyanigy kivétel nélkül megtagadandó a zsidóktól a honosítás joga, bárhonnán jöjjön is. Ezt nem a vallásgyűlölet, hanem a józan, történelmi és mindennapi tapasztaláson alapuló emberi érzés követeli így meg. És megköveteli saját jólétünk és a valódi humanizmus.« A brutális indítvány ellen csupán dr. Richter szólalt fel és megjegyvezve, hogy Ausztria törvényei értelmében az összes polgárok egyenlően jogositvák, indítványozá, hogy a kérdés fölött a tanács ne is bocsátkozzék tárgyalásba, hanem egyszerűen térjen át a napirendre, ami nagy szótöbbséggel el is fogadtatott.

— **Az angol zsidó társulat** kérdést intézett Salisbury lordhoz a zsidóknak Palestina területén való tartózkodása ügyében. Salisbury válasza szerint az uti levelekben nem kell a vallásnak kitéve lenni. A három óra korlátozott tartózkodás csak az orosz és német zsidókat illeti. Tehát a magyar zsidókat nem zaklatják. Valjon nem-e a „magyar nemzeti párt“ diplomatai kedvéért járt el a török kormány ily különös elnézéssel? Ki tudja? A magunk részéről szentül hisszük, hogy ez a mi honi antisemitáink műve, politikája!...

— **A bolognai egyetem** jubileuma alkalmából kinevezett disz tudorok között a már általunk is említettéken kívül ott találjuk Párisból Brejál. Ausztriából Schiff és Weisz, Németországból Klein és Hollandból Asser tanárt. A megnyitó nagy ünnepi beszéd tartója szintén zsidó volt, Panzachi tanár, ugyancsak az ünnepi hymnus szerzője, Franchetti maestro, sőt még a befejező ünnepi óda költője is, Pirani Ferraraból.

— **Az olasz zsidóságnak** gyásza van. A múlt hó végén hunyt el Livornóban Bondi Dávid, a kiváló emberbarát, miután Livornó és Róma hitközségeinek tekintélyes hagyományt rendelt és az érseknek 20,000 lirát bocsátott rendelkezésére katolikus szegények számára. Temetésén a polgári és katonai hatóságok előljárói, valamint a consuli testület is teljes számban megjelentek.

— **Fényes Adolf** széptehetségű fiatal festőművész, néhai Fischmann, volt kecskeméti rabbi fia, kinek nevével több illusztrált lapban találkozott már régebben az olvasó közönség, jelenleg a weimari nagyhercegi festő akadémián folytatja tanulmányait mint a híres Theay tanítványa. Fényest a legutóbbi kiállítás alkalmából a nagyherceg dicséretes okmányokkal tüntette ki.

— **Weiss Vilmos** negyven éves tanítói jubileumának tiszteletére, kinek érdemeit e lapok más helyén behatóan méltatjuk, f. hó 8-ára Dr. Weisz Jakab gyak. orvos, Peisner I. a „N. P. Journal“ munkatársa és Barna I. polg. isk. tan. urakból álló küldöttség indult Eperjesre.

— **Száz forintot** küldött Szilányi Ernő nyitrai megyei bolesói földbirtokos Blumgrund N. H. bolesói rabbihoz, hogy azt a község szegényei közt felekezeti különbség nélkül szétosztassa. A rabbi ezen az uton mond köszönetet a nemes adományért.

— **A marburgi talmudpörről** hozott kimerítő cikkeinkre vonatkozólag vesszük a hirt, hogy Munk dr. mar-

burgi főrabbi De Lagarde tanárnak a Fenner ügyben nyilvánított szakvéleményére az „Oberschlesische Zeitung“-ban a következő érdekes nyilatkozatot tette közzé: „De Lagarde tanár esküvel erősíté, hogy az általa idézett mondatok a talmudban állanak. Ezen állítása hazugság. A 6 talmudidézet közül 1. három egyáltalában nem áll a talmudban, sem a Lagarde tanár által majd talmudnak, majd a talmudhoz fűzött iratnak nevezett tószafothban; 2. a másik három kihagyások által meg van csonkítva és így tartalmilag hamisítva.“ A göttingi filologus most rágalmazás miatt bepörelte Munk rabbit, a mely pör kimenetelére persze nem annyira dr. Munk biztos fölmentetése miatt vagyunk kíváncsiak, hanem inkább arra, mint sütik majd Lagarde homlokára a hamisan esküvők bélyegét.

— **Khiamil pasa, nagyvezir** nem született igazhívő moslim. Gyermekkorában Cyprus szigetén még a zsidók Istenéhez fordult imájában, de már ötven év előtt az izlamra tért át. Közeli rokonai azonban hűek maradtak őseik vallásához, és a hatalmas pasa befolyásának csak napjainkban sikerült nagybátyját, nagynénjét és két unokatestvérét hitükben megtántorítani; a család többi tagjai most is zsidók; pedig hát Khiamil nagyvezir egyike a legelső államférfiaknak Konstantinápolyban. A szultán személyes barátságával tünteti ki őt és tanácsa rendesen döntő a divánban.

— **Wagner Richardnak**, a ki tudvaldóleg nem a legnagyobb zsidóbarát, egyik legbizalmasabb embere Lewy karmester volt, fia a Hessen nagyhercegségi agg főrabbinak. Lewy jelenleg Münchenben súlyosan beteg. A részvét úgy művészi mint a legmagasabb körökben általánosan nyilvánul a jeles férflu iránt.

— **A párisi szalon** kiállításában az idén 77 zsidó vett részt, köztük 26 nő; és pedig kiállítottak 37-en festményeket, 17-en kartonrajzokat, 18-an szoborművet; 1 zsidó szerepelt az építészet, és 5 a rézmetszés terén.

— **Amsterdamban** Cardoso L. D. rabbisági ülnök és a portugál hitközségi „béth din“ (zsidó törvényszék) elnöke a németalföldi oroszlánrend lovagjává avattatott.

SZEFFORISZ és RÓMA.

Történelmi regény a negyedik századból.

Két részben.

13.

Írta: **Dr. Philippson Lajos.**

Fordította: **Háber Samu.**

— Első rész. —

S z e f f o r i s z.

K é l a h o l d.

A patriarka háza mögött takaros kert terült el egészen a tó széléig, melytől mély ut választotta el. A bejáratnál magas palma állt, melynek terebélyes levélkoronája a háztető fölé emelkedett. Myrthus és oleandercserjék csinos virágágyakat vettek körül, melyeknek közepén rózsabokrok pompáztak. Tovább buján tenyésző főzelék és dinnye ágyak következtek s hosszú szőlőlugost szegélyeztek, mely a kert hátterét képezte, és a tóra meg a hegyekre nyitott kilátást. Ide jött Patrika és alig lépett be, már is észrevette Mirjam libbenő fehér ruháját, ki a szőlőlugosban volt. Gyors léptekkel tartott feléje.

— Milyenek találtad atyámat, kedves Patrika?

— kérdé a lány halk hangon, mely szive bánatát elárulta.

— Drága Mirjamom! — válaszolt Patrika, és körültekintvén, bal kezét ég felé emelte, — hadd beszéljek nyíltan. Látod ott a lenyugvó napot, mely még félig látható a nyugoti hegyláncz ormai fölött és erős, szinte vakító fényével megvilágítja e csucokat, és a tulsó parton rózsás aranyfényvel özönl be a magaslatokat. Az egész nap folyamán ilyen fényesen, ily elvarázslón nem tűnt fel, pedig az éj árnyai már leszálltak a tóra és kék hullámain aczél-szürkére kezdik festeni. Figyelj, az esti szél mint sutog a pálma levelei közt és mint szórja szét a myrthus és rózsa illatát a légben. Mindenütt béke és nyugalom és a fehérre mázolt sajkák is visszatérnek kikötőhelyükhöz. Csak a tó hullámai csobognak a parton és, a mik égen usznak, helylyel közzel egy-egy biborszegélyü felhőske. Ez atyád képe. Gyöngébbnek s ideje előtt jobban előregedettebbnek találtam, mint a hogy vártam; de szelleme fenséges és tiszta fénye az élet csucspontjára ért; pedig ennek viharos mozgalmi ránézve eltűntek és láthatlanok.

Mirjam nagyot sóhajtott. Aztán így szólt:

— O, ő annyira örült neked; a rád való emlékezés soh'sem hagyta el és nevedet mindig szeretetteljesen említette. Hogyan nyilatkozott veled szemben?

— Nagy, magasztos szavakat, mély értelműeket és fenséges eszmékkel telteket mondott. De fényük úgy tetszik csak azon részről éri a magaslatokat, melytől sötét völgyek, meredek, árnyas sziklák választanak el. Megvallom neked: kijelentése lelkemben nagy harcot idézett elő; legszebb reményeimnek, nemzetünk jövőjét illető minden kilátásomnak izent hadat. Szerinte mélyen meghajtott nyakunkat csak egyre mélyebbre kell hajtunk és megkötött kezeinket nyugodtan kinyujtva tartanunk, hogy még erősebb kötelekeket rakjanak reájuk. Igaza van; az igazat mondta meg. Nekünk azonban, kik az élet harczeit átküzdjük, másként kell eljárnunk. Nem a saját gondolatunk, nem a saját akaratum az irányadó és a körülmények kényszeríthetnek olyasmire, ami eleinte eszünk ágában sem volt. Mirjam nekünk az elé, mi ránk vár, férfias homlokkal kell lépnünk, karunkat készen tartanunk a harczra, a melyet nem mi idéztünk elő.

Mindketten hallgatásba merültek. Aztán Mirjam hirtelen felugrott s megkapta unokabátyja kezét.

— Patrika, látod, a nap eltűnt; leszállt ama hegyek mögé, sugara elhagyták ott tulnan a magaslatokat, az éj árnyát mindig sűrűbben és sötétebben terjeszti szét és a tó mélyéből fehér köd száll föl. Ez az én sorsom, és én közel állok hozzá, magad mondtad...

Patrika meg volt illetődve, arcát a leány felé fordította és tekintetét nagy, tágra nyitott szemébe merítte, melyből a gyász és az ijedtség olyan megrendítő kifejezése volt kiolvasható.

— Nem úgy van az, Mirjam; tekints csak körül: pár pillanat multán az esteli égboltozaton kigyulnak Isten csillagai és szelid sugaraikat olyan megnyugtatóan szórják le reánk. És lásd, ott ama sötét hegyek mögött kél a hold, emelkedik gyorsan és nemsokára csillogó ezüstszlopot vet a tó tükrére és barátságos fénye oda esik minden levélre és ott ragyog. Mirjam, és ha majdan a te napod leáldozott, hadd legyek én a második vezércsillagod, mely megvilágítandja utadat és békességet, meg biztonságot jósol.....

Mirjam hallgatott és keze Patrikáéban reszkett. Ez újra szólt:

— A felmagasultság ritka órája ez, Mirjam, mely nekünk kijutott. Éveknek kellett eltűnniök, míg üthetett és a tovairamló idő hamar magával ragadhatna megint. Azért most kell mondanom, mi nyomja lelkemet, s amit kimondani olyan édes: Midőn ma először láttalak viszont, nehéz, aggódó szívvél, mint isteni sugár termett ott lelkemben: te vagy az, Mirjam, kit szivem szeret, akié lelkem vágya és keblem minden vonzalma. Ki másban kerestem volna életem párját, mint legszebb ifjuságom párjában? Az Isten szerelmében nem egymásnak teremtett-e volna bennünket, mint két lilomot, melyek egy töből sarjadtak.

Igen, Mirjam, fogadd szerelmem vallomását, s ha szivedben hasonló érzés él, hadd hallom viszhangját. Aztán, jöjjön, aminek jönnie kell, küzdeni fogok érted; és bármi sors várjon reánk, nálam számodra győzelem és béke vár...

Mirjam mélyen lesütötte fejét; testét remegés fogta el, ajkai mozogtak, de szava nem volt; de a mint Patrika magához vonta a leányt, és átfogta karjaival, ez keblére borult és kicsordult szeméből a könny.

A két szív frigyét kötött. Boldogok voltak. Ez órában nem kérdezték, mit rejt az idő méhe.

A hold a sötét hegyek mögül felkelt és ezüstös sugárkévéjét odaszórta, az egész fára és minden zöldelő levélre, hogy csak úgy csillogott. És a pálma levelei egyre suttoztak és a myrthus és rózsa szétküldte a kertben illatát. És béke és nyugalom honolt köröskörül.

(Folyt. köv.)

Landesmann Lipót

a nagym. miniszterium által engedélyezett

VI. oszt. polgári fuiskolája Szabadkán.

A polg. isk. előkészít a kereskedelmi akadémia, középtanoda, mintarajztanoda, valamint hadapród iskola számára; képesít állami hivatalokra, kereskedelmi, ipari, biztosító- és pénzügyintézeteknél való alkalmaztatásra. Folytatólag átléphet a tanuló a gazdasági, erdészeti és állatorvosi középintézetekbe. Növedékek **mérsékelt díj** fejében **gondos vallás-erkölcsi nevelésben** és **ingyenes** pótoktatásban részesülnek **tisztességes ellátás** mellett. **Folytonos felügyelet.** Értesítő kívánatra bármikor.

Pályázat.

65/1888. sz.

A kolozsvári izraelita hitközségnél ürese-
desben lévő rabbi, magyar litszónoki, hittanári
és anyakönyvvezetői állomás betöltendő lévén,
erre ezennel pályázat nyittatik.

Pályázni kívánók felkéretnek, pályázataikat
— melyekben a magyar honosság, anyakönyvek
vezetésére előirt törvényes minősítés, a rabbi-
sági teendők végzésére való jogosultság és a
magyar hitszónoklatok tartására való képesség
beigazolandó — f. év július 15-éig alólirott hit-
községi előjárósághoz benyújtani.

Az állomással 1000 frt évi fizetés jár, a
szokásos mellékjövedelmekkel.

**Rabbiképző szeminariumot vég-
zett, vagy bölcsészettudori oklevéllel
bíró rabbi elsőbbségben részesül.**

Az állomás f. évi szeptember 1-én lesz
elfoglalandó.

Próbaszónoklatra csak is az elnökség által
meghívott fog bocsáttatni. — Az uti költségek
pedig csak az alkalmazottnak fognak megtér-
tettetni.

A kolozsvári izr. hitközség elnökségétől.

Kolozsvártt, 1888. június hó.

Farkasházi Fischer Vilmos

elnök

Dr. Weiss Miksa,

hitközségi titkár.

Pályázat.

A zentai izr. hitközségnél a hitoktatói és
jegyzői állás megüresedvén, ennek betöltésére
pályázat nyittatik.

Ezen állomás 600 frt évi fizetéssel java-
dalmaztatván, követeltetik, miszerint pályázók az
országos izr. kepezdeből, esetleg más illetékes
intézetből oklevéllel, illetve hitoktatói képesítés-
ről szóló bizonyítvánnyal birjanak; továbbá,
hogy ugy az összes elemi és polgári közös is-
kolákban, nemkülönben az algymnasiumban a
vallástant, biblia- és imaforditást szabatos ma-
gyarsággal és alapos héber ismeretekkel a hit-
községi iskolaszék által megállapítandó tan- és
órarend szerint előadják.

A kellően felszerelt folyamodványok, me-
lyekből a pályázóknak eddigi alkalmazásuk, mű-
ködésük, életkoruk, körülményes családi viszony-
nyaik és erkölcsi magaviseletük világosan ki-
tűnjék, folyó évi augusztus hó 5-eig alólirott
beküldendők.

Utiköltség csakis a meghívottnak térítte-
tik meg.

Zentán, 1888. évi július hó 6-án.

Deutsch Farkas,

izr. hitk. elnök.

Pályázat.

Az alólirott hitközségi előjáróság ezennel pá-
lyázatot hirdet következő, f. év szeptember hó
1-jére betöltendő két állásra.

1. Az évi 800 frt. rendes fizetéssel, sza-
bad lakással és a szokásos mellékjövedelemmel
díjazott **kantor állásra**. Megkivántatik, hogy az
alkalmazandó zeneértő, עופות שוחט ומורה és képes
legyen az isteni tiszteletet énekkarral a kor
kívánalmainak megfelelően végezni; követel-
tik továbbá, hogy az énekkart betanítsa és a
népiskola felsőbb osztályaiban az énektanítást
végezze.

2. Egy 500 frt. évi fizetéssel, szabad la-
kással, fél שוחט és a szokásos mellékjövede-
lemmel díjazott **eiőimádkozó és metsző** állásra.

Megkivántatik, hogy az alkalmazandó jó
הלחן בעל and ügyes שוחט ובדוק וקורא legyen, valamint
az, hogy a karénekes-isteni tiszteletben mint ten-
norista vagy bassista közreműködjek.

Pályázók felszólittatnak, hogy képességük
és eddigi hivatalos működésökről szóló eredeti
bizonyítványokkal felszerelt, korukat és családi
állapotukat is feltüntető folyamodványaikat leg-
később f. é. augusztus hó 15 napjáig beküldjék
és kívánatra próbaelőadást tartsanak. Megje-
gyeztetik, hogy próbaelőadásra csak a meghi-
vottak bocsáttatnak és az utazási költségek
csak a megvála ztottnak fognak megtérítettetni.

Makón 1888. évi július 5-én.

A makói izr. hitközség előjárósága.

Debreczeni izraelita hitközség.

637 sz. ik.

1888.

Pályázati hirdetés.

A Debreczeni izraelita elemi népiskolán
f. évi szeptember 1-től kezdve három tanítói
állás betöltendő, melyre **csak is oly okleveles
tanítók** pályázhatnak, kik képesítési minőségük
mellett **különösen a német és héber tantárgyak
alapos tanítására képesítvők.**

tanítók évi fizetése az első két évre
500—500 forint o. é.

A véglegesítés a két első sikeres próbaév-
eltelte után fog történni, mely esetben az il-
letők fizetés-felemlésre számíthatnak.

Pályázni kívánók felkéretnek, hogy bizonyít-
ványaikkal felszerelt kérvényeiket f. é. július
31-ig az alólirott elnökséghez küldjék be.

Debreczen, 1888. június 28-án

Dr. Scheer Benő,

hitközségi elnök.

